

Ústav historických věd, Filozofická fakulta Univerzity Pardubice

Autor: **Bc. Jan Karel**

Název studie: **Poválečný odsun Němců z Havlíčkovobrodsko 1945-1947**

Posudek vedoucí práce

Jan Karel ve své diplomové práci zpracoval problematiku poválečného odsunu Němců z Československa s důrazem na sběrná střediska určená pro internaci německého obyvatelstva v tehdejší politickém okrese Havlíčkův Brod, přičemž se zaměřil na komparaci tří zařízení, a to Bedřichov, Štoky a Bartoušov. Historiografie věnovala této problematice v posledních letech značnou pozornost, ale oblast Vysočiny zůstávala na okraji zájmu. Práce Jana Karla je tak vítaným příspěvkem k rozšíření povědomí o této temné kapitole moderních českých dějin.

Text práce je logicky strukturován do šesti kapitol, které se dále dělí do pododdílů. Ve stručném úvodu se autor vyjádřil k východiskům své práce, zastavil se u pramenů a literatury. Tematický úvod věnoval posledním válečným dnům a tzv. divokému odsunu ve zkoumaném regionu. Jádro práce tvoří čtvrtá a pátá kapitola, zaměřující se na internační a sběrná střediska a transfery Němců z Havlíčkovobrodsko v rámci tzv. organizovaného odsunu.

Diplomová práce je založena na bohatém archivním výzkumu. Jan Karel se ve svém textu opíral o úřední prameny z archivů centrální provenience, zvláště pak z Národního archivu a Archivu bezpečnostních složek. Na jejich základě se ve 4. kapitole zaměřil především na to, jak byl vznik a fungování podobných sběrných středisek a internačních táborů pro Němce definován ve směrnících a stanovách, tedy na to, jak podle norem taková poválečná zařízení v Československu měla fungovat. Zároveň se na základě studia archiválií ve Státních okresních archivech v Havlíčkově Brodě a Jihlavě pokusil zjistit, jak skutečně fungovala konkrétní sběrná střediska ve zkoumaném regionu. Přinesl zajímavé údaje o vnější podobě tří zkoumaných táborů (počet, velikost a vybavení jednotlivých baráků), tak i jejich vnitřním chodu (personální složení, sociální a hygienické zázemí). Vzhledem k tomu, že se v pamětech a vyprávění pamětníků často setkáváme se vzpomínkami na tristní životní podmínky v internačních a sběrných táborech, na hlad a vysokou nemocnost, pokládám za velice zajímavé údaje o způsobu stravování v táboře, včetně konkrétního jídelníčku (přehledně v tabulce č. 11 na s. 46), jakož i údaje o počtu konkrétních onemocnění (tabulka č. 12 na s. 49), dále pak o pracovní povinnosti Němců a způsobu jejich odměňování.

V neposlední řadě jsou cenné informace o „vykonavatelských moci“ v těchto zařízeních, resp. o dozorcích a jejich sociální stratifikaci. Prostřednictvím komparace údajů shromážděných u tří sběrných středisek se autorovi podařilo rekonstruovat způsob fungování táborových zařízení pro internaci Němců v daném regionu od chvíle vzniku po jejich likvidaci.

Vzhledem k tomu, že se práce opírá převážně o oficiální úřední prameny, nedozvídáme se však v práci mnoho o násilnostech, které byly v bezprostředně poválečném období na Němcích páčány (kromě toho, že ve směrnících a řádech bylo takové jednání zakázáno). Chybí zde „svědectví z druhé strany“, které by osvětlilo, do jaké míry byly oficiální směrnice o fungování podobných zařízení dodržovány, a jak se rozcházely citované zprávy vedoucího sběrného

střediska o zacházení s Němci s jejich vzpomínkami na život v táboře. Taková svědectví – ať už psaná či ústní, však nejsou k dispozici. Autor se s tímto deficitem úspěšně vyrovnal studiem dopisů a stížností proti špatnému zacházení s Němci v internačních táborech v celorepublikovém rámci, uložených v Archivu kanceláře prezidenta republiky.

V páté kapitole se autor velmi poutavě věnoval tématu tzv. organizovaného odsunu osob německé národnosti z Československa se zaměřením na zkoumaný region. Detailně popsal harmonogram jednotlivých etap transferu a jejich průběh, včetně počtů vysídlených osob.

Práce je psána čtivým a kultivovaným jazykem, gramatických či stylistických pochybení a překlepů je zanedbatelné množství. Autor rovněž prokázal, že je dobře obeznámen s domácí i zahraniční odbornou literaturou.

Diplomovou práci vhodně doprovází řada tabulek a grafů, které autor pro její účely vytvořil. Umožňují čtenáři dobrou orientaci v řadě statistických dat (zvláště užitečné se ukázaly u kapitoly věnující se odsunu). Obrazová příloha získaná v okresních archivech dodává práci přidanou hodnotu. Zvláště vydařená je autorova vizuální rekonstrukce baráku, v němž byli Němci internováni (s. 127).

Diplomovou práci Jana Karla pokládám za velice zdařilou a přínosnou.

Domnívám se, že jádro práce věnované komparaci sběrných středisek a provedení odsunu na Havlíčkovobrodsku by mohlo být publikováno v některém odborném periodiku.

Diplomovou práci **doporučuji k obhajobě** a hodnotím ji stupněm **výborně**.

Mgr. Dita Homolová, Ph.D.

ÚHV FF Univerzity Pardubice

V Pardubicích dne 10. května 2017